

Resim-İş Öğretmenliği Programı ve Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algılarının İncelenmesi*

Salih BAYÇU**

Resim-İş Öğretmenliği Programı ve Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algılarının İncelenmesi

Investigation The Perceptions of Art Teaching Program and Visual Arts Teacher Candidates on Teaching Profession

Özet

Bireyin kendi istek, ilgi ve becerilerin farkındalığına bağlı olarak meslek seçimi ve uzmanlaşma isteği pragmatik yaklaşımlar sergilerken, aynı zamanda bilinç düzeyinde kararlılık sergileyen bir algı ile gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle bireyin seçtiği mesleğe ilişkin algısı önemlidir. Özellikle gelecek nesillerin yetişmesine katkı sağlayan bir meslek olarak öğretmenlik bu konuda kritik meslekler arasındadır. Dolayısıyla bu araştırma ile, Resim-İş Öğretmenliği Programı ve Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının öğretmenlik meslek algılarını ortaya çıkarmak ve karşılaştırmak amaçlanmıştır. Araştırma grubunu Özel Yetenek Sinavına katılan Resim-İş Öğretmenliği Programı ve mezun olan Görsel Sanatlar Öğretmen Adayları oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, Şişman ve Acat (2003) tarafından geliştirilen “*öğretmenlik mesleğine ilişkin algı ölçeği*” kullanılarak elde edilmiştir. Bulgular ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmıştır.

Abstract

While the choice of profession and the desire to specialize exhibit pragmatic approaches depending on the individual's awareness of his own wishes, interests and skills ,At the same time, it can be realized with a perception that is stable in consciousness. therefore the perception of the individual about chosen profession is important. Especially teaching as a profession that contributes to the education of future generations is in critical occupations in this regard. Because of, with this research, it is aimed to reveal and compare the the perceptions of Art Teaching Program and Visual Arts Teacher Candidates about the teaching profession. The research group participating in the in the Aptitude Test Art Teaching Program and graduates Visual Arts Teacher Candidates has created. The data of the study were collected using “*Perceptions of Teaching Profession Scale*”, which was developed by Şişman and Acat (2003). The findings were discussed in the related literature.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Meslek Algısı, Resim-İş Öğretmenliği, Görsel Sanatlar Öğretmen Adayı

Key Words: Perception of the teaching profession, Art teaching, Visual arts teacher candidate

1. Giriş

Zamanın koşullarına bağlı olarak mesleki adlandırmalar ve çalışma koşulları değişebilmektedir. Doğal olarak meslekte uzmanlaşmayı sağlayan etmenlerde de farklılıklar yaşanabilmektedir. Özel-

* Bu çalışma I. Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Salih BAYÇU, Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, salih.baycu@gop.edu.tr, ORCID ID orcid.org / 0000-0003-0324-1806

likle profesyonel bir meslekte uzmanlaşma isteği günümüz koşullarında üniversite bağlamından uzak düşünülmemektedir. Bu anlamda üniversite eğitiminin; kişiye, yaşamını sürdüreceği bir meslek edindirmenin yanı sıra akademik anlamda bilgiye ulaşma ve bilgiyi dönüştürmeye alan açtığından da bahsedilebilir. “Gökçe’ye (1990:100) göre üniversite, “bilimsel üstünlüğün”, akademik yeteneğin”, “yönetim uzmanlığının” ağır bastığı bir ortamdır. Amaç, üst düzeyde öğretim ve araştırma yaptırarak topluma bilimsel düşünme yeteneği ve becerisine sahip bireyler hazırlamaktır” (Aslan, 2013, s. 23).

Günümüzde eğitim bireyi hayata karşı hazırlamanın yanında, mesleki hedeflere ulaştırmanın aracı konumundadır. Yükseköğretimle birlikte; “çeşitli mühendislik dalları, hukuk, tıp, akademisyenlik/öğretmenlik gibi alanların yanı sıra bankacılık/finans, medya ve halkla ilişkiler, reklamcılık, pazarlama, menajerlik, danışmanlık, tasarım, çeşitli büro işleri vb. profesyonel meslekler mesleki yapının merkezine yerleşmişlerdir” (İlhan, 2008, s. 5). Üniversite eğitimi aşamasında -on iki yıllık eğitimin kişiyi getirdiği koşulla birlikte- kişi ilgi ve becerilerine bağlı olarak üniversitelerin dört ya da iki yıllık bölümlerinde profesyonel meslek sahibi olmak için eğitim almaya yönelebilmektedir.

Öğretmenlik mesleği de profesyonel meslekler arasında değerlendirilmektedir. Aynı zamanda her profesyonel meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleği de uzmanlaşmayı gerekli kılmaktadır. “Günümüzde öğretmenlik mesleği, eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren, profesyonel statüde uğraşı alanıdır” (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005, s. 3). “Öğretmenlik mesleği, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olduğuna göre bu mesleği tercih eden insanların, mesleğin gereklerini tam olarak yerine getirebilmeleri için bir takım yeterliklere sahip olması gerekir” (Şişman ve Acat, 2003, s. 3). Öğretmen adayı için öğretmenlik mesleği yeterliklerini üç alanda tamamlamaktadır. Bunlar; öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür olarak sıralanmaktadır.

Bu basamaklamanın daha öncesinde adayın meslek algısının yeterlikleri oluşturmada daha belirleyici olacağı düşünülebilir. Yapılan araştırmalarda öğretmen adayları tarafından, “öğretmenlik mesleğinin genel anlamda kutsal, saygın ve toplum kalkınmasında etkili bir meslek olarak görülmesine karşın, aynı zamanda sorumluluk ve fedakârlık gerektiren bir meslek olarak görüldüğü anlaşılmaktadır” (Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen 2007, s. 5). Bu algı, öğretmenlik mesleğine önceleri toplum tarafından yüksek bir statü verilmesi, mesleğin uygulanmasına yönelik kişisel özveri ve insanı eğitmenin kutsal bir değer olarak tanımlanması olarak açıklanabilir.

Öğretmenlik meslek algısı gelişimi; meslekle tanışma, adlandırma ve tercihte bulunma olarak üç aşamada ifade edilebilir. Yapılan çalışmalarda, öğretmenlik mesleğinin algılanmasına paralel olarak tercih edilmesi de her şeyden önce kişideki istek ve becerilere daha sonra aile, çevre ve eğitim koşulları gibi etmenlere bağlandığı ortaya çıkmıştır. Bu başlıklar altında farklı açılımlara ulaşmak mümkündür. Öyle ki bireyin öğretmenlik mesleğini “üniversite sınavında diğer bölümlere puanım yetmediği için seçtim” gibi cevaplarla karşılaşılabilmektedir (Özsoy, Özsoy, Özkara ve Me-

miş, 2010, s. 917). Ayrıca Çermik, Doğan, ve Şahin'in (2010, ss. 206-209) araştırmasında meslek tercihlerini çıkarıcı, dışsal, içsel ve özgeci etkenler başlığında oluşturulan sorulara verilen cevaplarda, "çıkarıcı ve dışsal etkenlerin, içsel ve özgeci etkenlere göre daha baskın olduğu" vurgulanmıştır. Her bir başlık altında verilen değişkenler arasında; "devlet güvenceli iş olanağı vermesi, ailenin teşvik etmesi, idealimdeki meslek olması, mesleğin toplumda saygın bir yerinin olması" gibi yüzdesi yüksek olan değişkenler bulunmaktadır. "Oysa öğretmenlik mesleği, bilinçli bir şekilde seçilmesi gereken, toplumsal sorumluluğun üst düzeyde taşıdığı bir meslektir" (Özsoy, vd. 2010, s. 919).

Resim-İş öğretmenliği programı adayları için de öğretmenlik meslek algısını, kendi mesleğine yönelik ilk ve en önemli yaklaşımı olarak değerlendirmek mümkündür. "Meslek olarak öğretmenliği tercih eden bireyin, adayı olduğu mesleğe yönelik bakış açısı ve memnuniyeti, onun gelecekteki başarısıyla doğru orantılıdır" (Kurtuldu, 2010, s. 249). Öğretmenlik mesleğini tercih eden bireyin hazır bulunuşluğu bu anlamda önemlidir. Görsel sanatlar öğretmen adayı için ise, dört yıllık lisans eğitimi öğretmenlik mesleğine uygun rol model oluşturabilme süresi anlamında değer taşımaktadır.

Bu araştırma ile, resim-İş öğretmenliği programı adaylarının programı tercih etmede belirleyici olan öğretmenlik meslek algısı (ÖMA) düzeyleri ve sınavı başaran daha sonra eğitim sürecine dahil olup mezun olan görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek algısı (ÖMA) düzeylerinin değişkenler üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda özel yetenek sınavına girmiş olan adaylarda aşağıdaki ilk dört, mezun olan adaylarda ise yalnızca birinci ve beşinci soru kapsamında cevaplar aranmıştır:

1. Program adayları ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek algıları (ÖMA), cinsiyet, yaş ve mezuniyet değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Program adaylarının Ortaöğretim Başarı Puanları (OBP) ve ÖMA düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?
3. Program adaylarının Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) puanları ve ÖMA düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Program adaylarının özel yetenek sınav puanları (ÖYSP) ve ÖMA düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Programdan mezun olan görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek algılarında (ÖMA) ilk değerlendirmelerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma tarama yöntemi ile yapılan bir araştırmadır. "Tarama yöntemi geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar" (Karasar, 1994, s. 77). Araştırma resim-İş öğretmenliği programı adaylarının öğretmenlik meslek algısı ile resim-İş öğretmenliği programı özel yetenek sınavı puanları arasında ilişki olup olmadığının incelenmesi, bu ilişkiye cinsiyet,

yaş, mezun olunan lise türü, ortaöğretim başarı puanı (OBP), yükseköğretime geçiş sınavı (YGS), gibi değişkenlerin etkisinin; ayrıca görsel sanatlar öğretmeni adaylarının dört yıllık eğitim sürecinde edinilen bilgi ve beceriye bağlı olarak öğretmenlik meslek algılarındaki değişimin belirlenmesi amaçlandığı için boylamsal bir çalışma olarak desenlenmiştir. Boylamsal çalışma ise; “araştırma değişkenlerinin zamana bağlı değişimlerini incelemek üzere farklı zamanlarda yinelenen ölçümler yapılmaktadır. Boylamsal tarama araştırmaları eğilim belirlemek, ortak özelliği olan bir grubu incelemek, ya da aynı kişilerin zamana bağlı değişimlerini, eğilimlerini araştırmak amacıyla yapılır” (Öztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s. 179).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013 yılı Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Özel Yetenek Sınavına giren program adayları (n=224) ile Özel Yetenek Sınavını kazanan ve mezun olan görsel sanatlar öğretmen adayları (n=21) oluşturmaktadır. Araştırma gönüllük esasına bağlı olarak katılım gösteren adaylar üzerinden gerçekleştirildiği için, araştırmaya katılım gösteren adaylar “çalışma grubu” olarak anılmıştır. Aslında 2013 yılı Özel Yetenek Sınavına 463 aday başvuru yapmıştır. Fakat ölçek bilgilerinin eksik doldurulması nedeniyle geçerli ölçek sayısı 224’e indirilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

<i>Program Adayları</i>			<i>Görsel Sanatlar Öğretmen Adayları</i>		
Cinsiyet	f	%	Cinsiyet	f	%
Kadın	146	65,2	Kadın	10	47,6
Erkek	78	34,8	Erkek	11	52,4
Toplam	224	100	Toplam	21	100
Yaş	f	%	Yaş	f	%
20 yaş ve altı	188	83,9	20 yaş ve altı	0	0
21 yaş ve üstü	36	16,1	21 yaş ve üstü	21	100
Toplam	224	100	Toplam	21	100
Mezuniyet	f	%	Mezuniyet	f	%
AGSL/Alan	94	42,0	AGSL/Alan	10	47,6
Diğer liseler	130	58,0	Diğer liseler	11	52,4
Toplam	224	100	Toplam	21	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, program adaylarının % 65,2 (n=146) kadın, % 34,8 (n=78) erkektir. Mezun olan görsel sanatlar öğretmen adaylarının % 47,6 (n=10) kadın, % 52,4 (n=11) erkektir. Program adaylarının % 83,9 (n=188) 20 yaş ve altı, % 16,1 (n=36) 21 yaş ve üstüdür. Mezun olan görsel sanatlar öğretmen adaylarının % 100 (n=21) 21 yaş üstüdür. Program adaylarının % 42,0 20 AGSL/Alan, % 52,0 diğer liselerdir. Mezun olan görsel sanatlar öğretmen adaylarının % 47,6 AGSL/Alan, % 52,4 diğer liselerdir. Demografik bilgiler tablo 1 de verilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Program adayları ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek algılarını tespit etmek için Şişman ve Acat (2003) tarafından geliştirilen, “*Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeği*” kullanılmıştır. Ölçek, öğretmenliğin sosyal statüsüne ilişkin 8, etik yönüne ilişkin 8, alan bilgisine yönelik 8, mesleki formasyona ilişkin 7 ve öğretmen adaylarının yeterliliğine ilişkin 6 olmak üzere toplam 37 sorudan oluşmaktadır. “Ön uygulamadan alınan veriler üzerinde yapılan analizler sonucu ölçeğin Cronbach Alfa katsayı 0,83 olarak hesaplanmıştır. (...) her bir sorunun karşısına ‘bütünüyle katılıyorum-hiç katılmıyorum’ biçiminde beşli likert tipi bir ölçek verilmiştir. Bu seçenekler, en olumludan en olumsuz doğru (5-1) biçiminde puanlanmıştır” (Şişman ve Acat, 2003, s.240). Bu araştırmada ise genel toplamda Cronbach Alfa katsayı 0,81 olarak hesaplanmıştır.

Ayrıca ölçek formuna, araştırmada kullanılacağı düşünülen demografik özellikleri ile ilgili program adaylarına yönelik 10, görsel sanatlar öğretmen adaylarına yönelik 7 kişisel soru belirlenmiş ve eklenmiştir. Araştırmanın yapılması için Eğitim Fakültesinden izin alınmıştır. Daha sonra resim-iş öğretmenliği programı özel yetenek sınavına başvuru yapan program ve programdan mezun olan görsel sanatlar öğretmen adaylarına gönüllük esasına bağlı olarak ölçek çalışması uygulanmıştır. Program adaylarının doldurduğu ölçekler kayıt esnasında numaralandırılmıştır. Buna ek olarak, resim-iş öğretmenliği programı adaylarının özel yetenek sınavı başarı puanları Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığından elde edilmiştir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada resim-iş öğretmenliği programı ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının kişisel özellikleri verilirken frekans ve yüzdeler verilmiştir. Her iki grubun Öğretmenlik Mesleği Algı (ÖMA) düzeyleri ortalama ve standart sapma değerleri kullanılarak yorumlanmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle; cinsiyet, yaş ve mezun olunan lise değişkenlerinin karşılaştırılmasında *Mann Whitney U Testi*, program adaylarının OBP, YGS, OYSP puanları ile ÖMA karşılaştırılmasında veriler normal dağılmadığı için *Sperman Brown Korelasyon Analizi* ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının ilk ve son ÖMA düzeylerinin karşılaştırılmasında *Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Analizi* kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmanın belirtilen alt problemleri doğrultusunda elde edilen veriler tablolar yardımıyla yorumlanmıştır.

Tablo 2. Program Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Algı (ÖMA) Düzeyleri

Ölçeğin Alt Boyutları	n	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart sapma
Sosyal Statüsü	224	15,25	110,50	28,11	6,90
Etik Değerler	224	16,25	35,63	31,05	4,31
Alan Bilgisi	224	15,50	35,63	30,31	4,47
Mesleki Formasyon	224	19,71	30,71	27,67	2,48
Öğret. Alan Yeterliği	224	14,33	25,83	22,15	2,70
Genel Yeterlik	224	101,05	234,11	151,07	15,98

Tablo 2’de görüldüğü gibi, program adaylarının *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; adayların *etik değerler* ($X=31,05$) boyutunda yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Algı (ÖMA) Düzeyleri

Ölçeğin Alt Boyutları	n	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart sapma
Sosyal Statüsü	21	17,50	63,25	27,70	9,22
Etik Değerler	21	23,38	35,63	30,70	3,62
Alan Bilgisi	21	14,50	34,63	27,83	4,77
Mesleki Formasyon	21	23,57	30,71	27,29	2,22
Öğret. Alan Yeterliği	21	14,50	22,83	20,53	2,04
Genel Yeterlik	21	119,11	183,11	149,93	14,81

Tablo 3’de görüldüğü gibi, görsel sanatlar öğretmen adaylarının *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; adayların *etik değerler* ($X=30,70$) boyutunda yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Program Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre ÖMA Düzeyleri Mann Whitney U Tablosu

ÖMA Ölçeği Boyutları	Cinsiyet	n	Sıra	Sıra	u	z	p
			Ortalaması	Toplamı			
Sosyal Statüsü	Kadın	146	115,39	16847,50	5271,500	-,915	,360
	Erkek	78	107,08	8352,50			
Etik Değerler	Kadın	146	117,01	17083,50	5035,500	-1,426	,154

Alan Bilgisi	Erkek	78	104,06	8116,50	5202,000	-1,068	,286
	Kadın	146	115,87	16917,00			
Mesleki Formasyon	Erkek	78	106,19	8283,00	5058,000	-1,382	,167
	Kadın	146	116,86	17061,00			
Öğret. Alan Yeterliği	Kadın	146	116,92	17071,00	5048,000	-1,403	,161
	Erkek	78	104,22	8129,00			
Genel Yeterlik	Kadın	146	117,15	17104,50	5014,500	-1,471	,141
	Erkek	78	103,79	8095,50			

Tablo 4'te görüldüğü gibi, program adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeği*'nin alt boyutlarında her ne kadar sıra ortalamaları kadın program adaylarında genel olarak daha yüksek görülsün bile, hiçbir alt boyutta cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre ÖMA Düzeyleri Mann Whitney U Tablosu

ÖMA Ölçeği Boyutları	Cinsiyet	n	Sıra	Sıra	u	z	p
			Ortalaması	Toplamı			
Sosyal Statüsü	Kadın	10	8,85	88,50	33,50	-1,515	,130
	Erkek	11	12,95	142,50			
Etik Değerler	Kadın	10	10,95	109,50	54,50	-,035	,972
	Erkek	11	11,05	121,50			
Alan Bilgisi	Kadın	10	9,95	99,50	44,50	-,742	,458
	Erkek	11	11,95	131,50			
Mesleki Formasyon	Kadın	10	11,90	119,00	46,00	-,638	,523
	Erkek	11	10,18	112,00			
Öğret. Alan Yeterliği	Kadın	10	13,00	130,00	35,00	-1,425	,154
	Erkek	11	9,18	101,00			
Genel Yeterlik	Kadın	10	10,75	107,50	52,50	-,176	,860
	Erkek	11	11,23	123,50			

Tablo 5'te görüldüğü gibi, görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* hiçbir alt boyutunda cinsiyet değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo 6. Program Adaylarının Yaş Değişkenine Göre ÖMA Düzeyleri Mann Whitney U Tablosu

ÖMA Ölçeği Boyutları	Yaş	n	Sıra	Sıra	u	z	p
			Ortalaması	Toplamı			
Sosyal Statüsü	20 yaş ve altı	188	113,44	21327,50	3206,500	-,498	,618
	21 yaş ve üstü	36	107,57	3872,50			
Etik Değerler	20 yaş ve altı	188	115,12	21643,00	2891,000	-1,385	,166
	21 yaş ve üstü	36	98,81	3557,00			
Alan Bilgisi	20 yaş ve altı	188	115,54	21721,50	2812,500	-1,609	,108
	21 yaş ve üstü	36	96,63	3478,50			
Mesleki Formasyon	20 yaş ve altı	188	114,45	21517,50	3016,500	-1,036	,300
	21 yaş ve üstü	36	102,29	3682,50			
Öğret. Alan Yeterliği	20 yaş ve altı	188	115,67	21745,50	2788,500	-1,677	,094
	21 yaş ve üstü	36	95,96	3454,50			
Genel Yeterlik	20 yaş ve altı	188	115,76	21763,00	2771,000	-1,721	,085
	21 yaş ve üstü	36	95,47	3437,00			

Tablo 6'da görüldüğü gibi, program adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ve yaş değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* hiçbir alt boyutlarında her ne kadar sıra ortalamaları 20 ve altı yaş grubunda bulunan program adaylarında genel olarak daha yüksek görüle bile, yaş değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo 7. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Yaş Değişkenine Göre ÖMA Düzeyleri Mann Whitney U Tablosu

ÖMA Ölçeği Boyutları	Yaş	n	Sıra	Sıra	u	z	p
			Ortalaması	Toplamı			
Sosyal Statüsü	23 yaş ve altı	16	11,00	176,00	40,00	,000	1,000
	24 yaş ve üstü	5	11,00	55,00			
Etik Değerler	23 yaş ve altı	16	10,41	166,50	30,50	-,785	,432

Alan Bilgisi	24 yaş ve üstü	5	12,90	64,50	22,50	-1,449	,147
	23 yaş ve altı	16	9,91	158,50			
	24 yaş ve üstü	5	14,50	72,50			
Mesleki Formasyon	23 yaş ve altı	16	10,75	172,00	36,00	-,333	,739
	24 yaş ve üstü	5	11,80	59,00			
Öğret. Alan Yeterliği	23 yaş ve altı	16	11,06	177,00	39,00	-,084	,933
	24 yaş ve üstü	5	10,80	54,00			
Genel Yeterlik	23 yaş ve altı	16	10,47	167,50	31,50	-,702	,483
	24 yaş ve üstü	5	12,70	63,50			

Tablo 7’de görüldüğü gibi, görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ve yaş değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* hiçbir alt boyutlarında yaş değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo 8. Program Adaylarının Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre ÖMA Düzeyleri Mann Whitney U Tablosu

ÖMA Ölçeği Boyutları	Lise Türü	n	Sıra	Sıra	u	z	p
			Ortalaması	Toplamı			
Sosyal Statüsü	AGSL/Alan	94	122,98	11560,00	5125,000	-2,058	,040
	Diğer	130	104,92	13640,00			
Etik Değerler	AGSL/Alan	94	119,89	11270,00	5415,000	-1,453	,146
	Diğer	130	107,15	13930,00			
Alan Bilgisi	AGSL/Alan	94	118,42	11131,50	5553,500	-1,166	,244
	Diğer	130	108,22	14068,50			
Mesleki Formasyon	AGSL/Alan	94	112,48	10573,00	6108,000	-,004	,997
	Diğer	130	112,52	14627,00			
Öğret. Alan Yeterliği	AGSL/Alan	94	125,14	11763,50	4921,500	-2,491	,013
	Diğer	130	103,36	13436,50			
Genel Yeterlik	AGSL/Alan	94	122,86	11548,50	5136,500	-2,034	,042
	Diğer	130	105,01	13651,50			

Tablo 8’de görüldüğü gibi, program adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile mezun oldukları lise değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* alt boyutları bakımından sadece ölçeğin *öğretmenlik alan yeterliği* ($F=-2,507$, $p < 05$) alt boyutunda

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinden (AGSL) ve alandan mezun olan program adayları lehine anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre ÖMA Düzeyleri Mann Whitney U Tablosu

ÖMA Ölçeği Boyutları	Lise Türü	n	Sıra	Sıra	u	z	p
			Ortalaması	Toplamı			
Sosyal Statüsü	AGSL/Alan	10	8,85	88,50	33,500	-1,515	,130
	Diğer	11	12,95	142,50			
Etik Değerler	AGSL/Alan	10	10,95	109,50	54,500	-,035	,972
	Diğer	11	11,05	121,50			
Alan Bilgisi	AGSL/Alan	10	9,95	99,50	44,500	-,742	,458
	Diğer	11	11,95	131,50			
Mesleki Formasyon	AGSL/Alan	10	11,90	119,00	46,000	-,638	,523
	Diğer	11	10,18	112,00			
Öğret. Alan Yeterliği	AGSL/Alan	10	13,00	130,00	35,000	-1,425	,523
	Diğer	11	9,18	101,00			
Genel Yeterlik	AGSL/Alan	10	10,75	107,50	52,500	-,176	,860
	Diğer	11	11,23	123,50			

Tablo 9'da görüldüğü gibi, görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile mezun oldukları lise değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* alt boyutları bakımından puan ortalamaları Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (AGSL) ve alandan mezun olan görsel sanatlar öğretmen adayları adına düşük görüne de istatistiki olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 10. Program Adaylarının Ortaöğretim Başarı Puanları (OBP) Değişkenine Göre ÖMA Düzeyleri (Sperman Brown Korelasyon Analizi Sonuçları)

ÖMA Alt Boyutları	n	r	p
OBP ve Sosyal Statü	224	,326	,066
OBP ve Etik Değerler	224	,101	,134
OBP ve Alan Bilgisi	224	,043	,519
OBP ve Meslek Formasyonu	224	,049	,470
OBP ve Öğretmenlik Yeterliği	224	,009	,893

OBP ve Genel Ortalama	224	,187	,088
-----------------------	-----	------	------

Tablo 10'da görüldüğü gibi program adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile OBP arasında bir ilişki görülmemektedir.

Tablo 11. Program Adaylarının Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) Puanları Değişkenine Göre ÖMA Düzeyleri

ÖMA Alt Boyutları	n	r	p
YGS ve Sosyal Statü	224	-,055	,415
YGS ve Etik Değerler	224	-,007	,913
YGS ve Alan Bilgisi	224	-,035	,605
YGS ve Meslek Formasyonu	224	-,017	,805
YGS ve Öğretmenlik Yeterliği	224	-,176**	,008
YGS ve Genel Ortalama	224	-,087	,194

Tablo 11'de görüldüğü gibi program adaylarının öğretmenlik yeterliği ile YGS puanları arasında (-0,17) negatif yönde düşük bir ilişki vardır.

Tablo 12. Program Adaylarının Özel Yetenek Sınavı Puanları (ÖYSP) Değişkenine Göre ÖMA Düzeyleri

ÖMA Alt Boyutları	n	r	p
ÖYSP ve Sosyal Statü	224	-,015	,820
ÖYSP ve Etik Değerler	224	,112	,094
ÖYSP ve Alan Bilgisi	224	,112	,094
ÖYSP ve Meslek Formasyonu	224	,108	,105
ÖYSP ve Öğretmenlik Yeterliği	224	,005	,941
ÖYSP ve Genel Ortalama	224	,091	,176

Tablo 12'de görüldüğü gibi program adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile ÖYSP arasında bir ilişki görülmemektedir.

Görsel sanatlar öğretmen adaylarının özel yetenek sınavına girişte (2013) ve Resim-iş öğretmenliği programından mezun olduklarındaki (2017) öğretmenlik meslek algıları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için yapılan Non-Parametrik Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 13'de sunulmuştur.

Tablo 13. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Yetenek Sınavı Öncesi ile Mezuniyet Sonrası ÖMA düzeylerinin karşılaştırılması

<i>Ham Puan</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Negatif Sıra	14	11,68		
Pozitif Sıra	7	9,64	-1,668	,09
Eşit Sıra	0			

Eğitim-öğretim öncesi ve sonrası eşit olan birey sayısı sıfır, eğitim-öğretim sonrası puanı artan görsel sanatlar öğretmen adayı 7 kişi, puanı düşen görsel sanatlar öğretmen adayı 14 kişi olarak görülmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere; görsel sanatlar öğretmen adaylarının programa başlangıç ve mezuniyet durumundaki öğretmenlik algısı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığı test edilmiştir. Non-Parametrik (normal dağılım göstermediği ve çok az kişi olması) Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi sonucunda sıra ortalamaları arasında (fark istatistiksel olarak $p < 0,05$ düzeyinde) anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yani, görsel sanatlar öğretmen adaylarının eğitim-öğretim süreci sonunda mesleki algılarının artabileceği düşünülmüştür. Fakat araştırma sonucunda bu beklentiyi karşılayan bir durum ortaya çıkmamıştır. Çünkü puanlarda bir artış değil, düşüş görülmüştür.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma ile amaçlanan; resim-ış öğretmenliği programı ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği algılarını değişkenler üzerinden belirlemek ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının mezuniyetle meslek algılarında değişimin yaşanıp yaşanmadığını saptamaktır. Bu durum öncesi ve sonrası ile değerlendirildiğinde adayın kendinde gerçekleşebilecek olan; öğretmenlik mesleğine ilişkin algı boyutunda derinlik kazanma ve bu anlamda çerçevesi belirlenmiş mesleği kabullenmedir.

Resim-ış öğretmenliği programında eğitim almaya istek duyan adayların tercih sebeplerini hem öğretmenlik meslek algısına, hem de bir beceriye sahip olmasına bağlamak mümkündür. Çünkü adayı, öğretmenlik mesleği ve sanat pratikleri arasında belirlenmiş bir beceri ya da ilgi üzerinde kendisini yetkinleştirme isteği ile bir tercih yapma noktasında bulmak karşılaşılabilecek bir durumdur. Bunlara karşın bu düşüncelerin hiçbirisi öncelenmemiş olabilir. Ne yazık ki sanat eğitimi veren kurumlarda yetenek sınavlarına başvuru yapan adayların ve hatta sınavı kazanan adayların bilinçli bir tercihte bulduklarını düşünmek olası değildir. Katıranıcı görsel sanatlar öğretmen adayları üzerine yaptığı çalışmasında, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Programı ile ilgili nitelikli araştırmalar yapanların sayısının azlığından bahsetmektedir (Katıranıcı, 2018, s. 108). Buyurgan ise araştırmasında özel yetenek sınavı sonrası eğitim almaya hak kazanan “öğrencilerin % 20.8’inin Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalını bilinçsizce ya da zorunlu olarak tercih ettikleri” sonucuna ulaşmıştır (Buyurgan, 2007, s. 663). Öğrenciler arasında ortaya çıkan bu oran azım-

sanmayacak bir orandır. Bu oranı özel yetenek sınavına giren adaylar üzerinde düşündüğümüzde oran daha da yükselebilir. Özel yetenek sınavları sınav öncesi ve sınav sonucu eğitim almaya başlayan öğretmen adayları için böylesi durumlar sunabilmektedir. Bu gerçeklik akademik olarak görülmemekte ve kabul edilmektedir. Yukarıda ifade edildiği gibi resim-iş öğretmenliği programının kapsamı adayda; özel yetenek sınavını başarmaya yetecek bir beceriye sahip olmayı, aynı zamanda öğretmenlik meslek algısı bilinç düzeyinin belirgin ölçütlerde kazanılmış olmasını bekler. Yoksa diğer bir yaklaşım “meslek seçiminin zorunluluklara ya da tesadüflere bağlı olabildiğinin bir göstergesi” olarak değerlendirilir (Buyurgan, 2007, s. 663). Böylesi durumlar bireyin kazanımlarında bir eksiklik olarak görülürken, pratikte öğretmenlik mesleğine yansımalarının olması durumunda tartışılması gereken sorun olarak değerlendirilebilir.

Bu bağlamda program adaylığından görsel sanatlar öğretmen adaylığına ulaşan süreci gözlemlemenin önemli sonuçlar çıkarabileceği düşünülmüştür. Değişkenlere bağlı karşılaştırmalı olarak sürdürülen araştırmanın ışığında aşağıdaki sonuç ve değerlendirilmelere ulaşılmıştır.

Program adaylarının ($X=31,05$) ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının ($X=30,70$) *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinden* aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; her iki grup için *etik değerler* alt boyutunda yüksek ortalamaya sahiptir. Yokuş vd. araştırmasında müzik öğretmeni aday adaylarının ($X=34,36$) en yüksek puan ortalamasının etik değerler boyutunda olduğu görülmektedir (Yokuş, Yokuş, ve Kalaycıoğlu, 2013, s. 99). Her iki grup için etik değerler yüksek olmasına rağmen, araştırmanın ilk ve son veriler karşılaştırıldığında etik değerler anlamında bir artıştan bahsedilememektedir. Şöyle ki ölçeğin diğer alt boyutlarında her iki grup için yakın oranlar bulunmaktadır. Şişman ve Acat'ın (2003, s. 245), “öğretmenlik mesleğinin ilkelerini henüz teorik olarak öğrenmiş olan öğretmen adayı öğrencilerin, mesleği yeterince tanımamış olmaları, bu sonucu doğurmuş olabilir” ifadeleri araştırmanın bu sonucunu destekler niteliktedir. Şişman ve Acat, meslekte kıdem arttıkça etik değerlerin daha çok benimsenebileceğinden bahsetmektedir. Dolayısıyla görsel sanatlar öğretmen adaylarının ÖMA düzeyinde etik değerler boyutunda anlamlı bir değişimin olmadığı söylenebilir.

Program adaylarının ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeği* nin alt boyutlarında her ne kadar sıra ortalamaları kadın program adaylarında genel olarak daha yüksek görüle bile, hiçbir alt boyutta cinsiyet değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde Yokuş vd. araştırmasında “müzik öğretmeni aday adaylarının cinsiyet değişkenine göre ÖMA düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulamamıştır” (Yokuş, vd. 2013, s. 95). Yapılan farklı araştırmalarda da benzer ya da benzemeyen sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Bunlardan Aydın ve Sağlam'ın araştırmasında, “farklı bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Son sınıfta okuyan kadın öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, erkek öğrencilere göre daha olumludur” (Aydın ve Sağlam, 2012, s. 269). Kadın öğretmen adaylarının öne çıktığı diğer bir çalışmada da Özbek vd., “kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik ortalama puanlarının incelenmesi sonucunda kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen

adaylarına göre daha olumlu görüş içinde olduklarını” söylemektedir. Bu araştırmalardan farklı olarak erkek öğretmen adaylar adına sonuç çıkararak Sarıkaya ve Khorshid araştırmasında, “erkek öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşlerinin ve çaresizlik duygusu yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı kadın öğrencilerden daha yüksek” bulunduğunu ifade etmektedir (Sarıkaya ve Khorshid, 2009, s. 406). Çalışma gruplarından alınacak sonuçlar gelişen durum ve koşullara göre farklı sonuçlar ortaya koyabileceği gibi, cinsiyet değişkeni anlamında da farklı değerlendirmelere de ulaşılabilir. Örneklem gruplarının farklılık göstermesi böyle durumların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Burada sunulan çalışmalarda mesleğe yönelik olumlu görüşlerinden dolayı kadın öğretmen adaylarının öne çıktığı görülmektedir. Fakat bireyin tercihlerini belirlemesi noktasında farklı etmenlerin devrede olduğu durumlarda sonuçlar değişebilmektedir. Sarıkaya'nın çalışmasında erkek öğretmen adaylarının yüksek oranda öne çıkması buna örnek verilecek niteliktedir. Burada bireyin bulunduğu ruh halinin belirleyici olması söz konusudur. Dolayısıyla psikolojik etmenlerin devrede olduğu durumlarda kadın ve erkek öğretmen adaylardan farklı cevaplar alabilmek mümkündür. Aynı zamanda bu durum kadın ve erkeğe biçilen toplumsal roller bağlamında ele alınarak değerlendirilebilir.

Program adaylarının ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile yaş değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* hiçbir alt boyutlarında yaş değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir. Sarıkaya ve Khorshid araştırmasında, “meslek seçimi konusunda yaşı büyük olan öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşlerinin daha yüksek olduğunu vurgulamış, bunun da yaşı büyük olan öğrencilerin daha mantıklı düşünmek, ailesinin ve çevresinin etkisi altında kalmamalarına ve daha fazla olgunlaşmalarına” bağlanabileceğini ortaya koymuştur (Sarıkaya ve Khorshid, 2009, s. 406). Yaşın küçük ya da büyük olmasının anlamlı bir ilişkiye bağlanıp bağlanamayacağı araştırma sonucunda görülememiştir. Bu anlamda bir değerlendirmeye ulaşmakta mümkün olamamıştır. Fakat Sarıkaya ve Khorshid'in araştırması yaşın meslek seçimine olan etkisini gösteren bir araştırma olarak kullanılmıştır.

Program adaylarının ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile lise değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* alt boyutları bakımından sadece ölçeğin *öğretmenlik alan yeterliği* ($F=-2,507$, $p < 05$) alt boyutunda Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (AGSL) ve alandan mezun olan program adayları lehine anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Fakat görsel sanatlar öğretmen adayları arasında bakıldığında *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* alt boyutları bakımından puan ortalamalarına AGSL ve alandan mezun olan adaylar düşük görünse de istatistiki olarak anlamlı bir ilişki yoktur. Yokuş vd. araştırmasında ise lise değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Yokuş, vd. 2013, s. 95). Müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirleyen Bulut'un araştırmasında, “mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir farklılık oluştuğu ve güzel sanatlar ve spor lisesinden (GSSL) mezun olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının genel liselerden mezun olan öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmektedir” (Bulut, 2011, s. 666).

Program adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile ortaöğretim başarı puanları (OBP) değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; ÖMA düzeyleri ile OBP değişkeni arasında bir ilişki görülmemektedir. Yokuş vd. araştırmasında ise “etik değerler ve mesleki formasyon alt boyutları kapsamında istatistiksel açıdan 0,01 düzeyinde; öğretmen adaylarının yeterliği alt boyutunda ve ÖMA genel toplam puanları arasında ise 0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir” (Yokuş, vd. 2013, s. 100). Her iki araştırmanın farklı sonuçlar ortaya koyması örneklem gruplarının farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca farklı örneklem grupları üzerinde yapılacak araştırmalarda, *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeğinin* alt boyutları istatistiksel açıdan değişkenlikler de gösterebilir.

Program adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile yükseköğretime geçiş sınavı (YGS) puanları değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; ÖMA düzeyleri ile YGS puanları değişkeni arasında (-0,17) negatif yönde düşük bir ilişki vardır. Yokuş vd. araştırmasında ise aynı şekilde ÖMA ile YGS puanları arasında “mesleki formasyon alt boyutu kapsamında istatistiksel açıdan 0,01 düzeyinde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Diğer alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır” (Yokuş, vd. 2013, s. 100).

Program adaylarının öğretmenlik mesleği algıları ile özel yetenek sınavı puanları (ÖYSP) değişkeni arasındaki ilişki açısından bakıldığında; ÖMA düzeyleri ile ÖYSP değişkeni arasında bir ilişki görülmemektedir. Yokuş vd. araştırmasında ise “iki aşamalı gerçekleştirilen özel yetenek sınavı çerçevesinde ÖMA düzeylerini değerlendirmeye almıştır. Birinci aşama sınavına giren adayların ÖMA düzeyleri, etik değerler, öğretmen adaylarının yeterliği alt boyutları ve ÖMA genel toplama göre istatistiksel açıdan 0,01 düzeyinde; alan bilgisi ve mesleki formasyon alt boyutlarında ise 0,05 düzeyinde, ikinci aşama sınavına giren adayların ÖMA düzeylerinde, öğretmenliğin sosyal statüsü alt boyutunda istatistiksel açıdan 0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır” (Yokuş, vd. 2013, s. 100).

Araştırma öncesinde öğretmen adaylarının mesleki algılarında anlamlı bir değişim beklenirken, araştırma sonucu ile birlikte hiçbir değişiklikte karşılaşılmamıştır. Çünkü görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik algısı ölçeğinden aldıkları ilk ve son puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aksine puanlarda bir artış değil, düşüş görülmüştür. Bu durumun nedenlerini “anabilim dalının bilinçsiz ya da zorunlu tercih etmeye, istenilen yerde eğitim alamamaya ve okulun beklentilere cevap verememesine gibi faktörlere bağlanabilir. Ayrıca öğretim elemanlarının bazılarının yetersizliği, öğrencileri kendi tarzlarına göre yönlendirmek istemeleri, eğitimde teknolojinin gerektiği gibi kullanılamaması, mezun olunca mesleğe başlayamamak gibi etkenler öğrencinin motivasyonunu ve başarısını olumsuz etkilemektedir” (Buyurgan, 2007, ss. 663-665). Aydın, Ömür ve Argon (2014, s. 9) araştırmalarında güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının düşük olduğundan bahsetmektedir. Bu sonuca ulaşılmasının nedenini araştırmacılar; “araştırmaya katılımının az olmasıyla birlikte, bu bölümdeki öğrencilerin yetenek sınavıyla bölüme girmeleri ve yetenekleri ile mesleklerini icra edeceklerini düşünmeleri öz yeterlik algılarının düşük çıkmasına neden olabileceği” ile ilişkilendirmekteler. Güzel sanatlar bölümüne ilişkin böyle bir değerlendirmenin yapılması doğal bir durumdur. Çünkü güzel sanatlar bölümü öğretmenlik

mesleği çerçevesinde istek, yetenek ve beceriyi doğrudan arayan bölümlerden biridir. Aydın vd. tarafından (2014) yapılan değerlendirme; görsel sanatlar öğretmen adaylarının formasyon ve alan dersleri arasında akademik anlamda bir ilişki kuramamasıyla açıklanabilir. Dolayısıyla öğretmenlik meslek algısına yönelik yapılan bu çalışmadan anlamlı ve farklı sonuç çıkarılamaması da bu noktaya bağlanabilir.

Dilmaç ve Topal'ın görsel sanatlar öğretmeni adaylarına araştırmalarında yönelttikleri; "atanma kaygısı yaşıyor musunuz?" sorusunu alınan cevap ise öğretmen adaylarının buldukları ruhsal durumu çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan 25 görsel sanatlar öğretmen adayından 23'nün verdiği cevap, evet olmuştur. Yüzdeler olarak hesaplandığında, "görsel sanatlar öğretmen adaylarının %92'sinin atanma kaygısı yaşadıkları görülmektedir" (Dilmaç ve Topal, 2017, s. 394). Zorunluluk, tesadüfi olma hali ve psikolojik değişimler gibi eğitim sürecini etkileyebilen faktörler yeterli bir algı oluşumuna olumsuz etkisi bulunmaktadır.

Genel olarak görsel sanatlar öğretmeni kapsamında yapılacak çalışmalarda benzer sonuçlar ile karşılaşma ihtimali yüksektir. Her ne kadar bu çalışma ile olumlu bir sonuca ulaşılamasa dahi, yapılacak olan benzer çalışmalar ile farklı sonuçlara ulaşma ihtimali yüksektir. Ancak ortaya çıkan sonuçlar ve öneriler genel itibarıyla aynı çember etrafında dolaşacaktır. Bunlardan meslek seçimi öncelikli bir başlık olabilmektedir. Şöyle ki, eğitim sistemi içerisinde öğrencilerin birçoğu meslek seçimi noktasında kararsızlık yaşamaktadır. Her bir öğretmenlik programı içerisinde varolan bu durumu, araştırma sonuçları da ortaya koymaktadır. İyi bir rehberlik hizmeti bu oranı aşağılara çekebilir. Bir diğer başlık ise görsel sanat öğretmen adaylarının gelecek kaygılarıdır. Ki bunları azaltmaya yönelik adımlar atılabilir. Özellikle görsel sanatlar dersine verilen önem artırılarak, öğretmen atamalarında bir artış sağlanabilir. Ayrıca resim-iş öğretmenliği programı çevresel faktörler göz önüne alınarak açılabilir. Ve halihazırda varolan resim-iş öğretmenliği programı kontenjanları ise anabilim dalları kapsamında belirlenebilir.

Görsel sanatlar öğretmen adayının lisans eğitimi süresince öğretmenlik meslek derslerinden edindiği kazanımlarına ek olarak Erişti (2017), yaptığı araştırma ile bir öneri getirmektedir. Dolayısıyla eldeki araştırma, yapılan araştırmada ortaya çıkan olumsuzluğun yaşanmasına mahal veremeyecek nitelikte bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Erişti'nin çalışmasına bakıldığında, "resim-iş öğretmenliği" olgusunu derinlemesine incelemekte ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin algılarını sorgulayıcı bir biçimde ortaya koymalarına zemin hazırlamaktadır. Araştırma bu yönüyle görsel sanatlar öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini belirlemeleri ve sorgulamalarına olanak tanınması çerçevesinde de önem taşımaktadır" (Erişti, 2017, s. 278).

Kaynaklar

- Aslan, G. (2013).** *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi.* (Edit: Doç. Dr. Ayçan Çiçek Sağlam), Ankara: Maya Akademi, 1-36.
- Aydın, R., Ömür, Y. E. ve Argon T. (2014).** Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algıları İle Akademik Alanda Arzularını Erteleme Düzeylerine Yönelik Görüşleri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 40, 1-12.
- Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012).** Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.
- Bulut, D. (2011).** Müzik Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 31, Sayı 3, 651-674.
- Buyurgan, S. (2007).** Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim-Öğretime Yönelik Görüş ve Beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4), 657-677.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y.(2005).** Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.
- Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010).** Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 201-212.
- Dilmaç, O. ve Topal, G. (2017).** Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Mesleki Kaygılarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), Sayfa 383-403.
- Erişti, S.D.B. (2017).** Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının 'Resim-İş Öğretmenliği' Algılarına İlişkin Metaforlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1, 265-280.
- İlhan, S. (2008).** Yeni Kapitalizm ve Meslek Olgusunun Değişen Anlamları Üzerine. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 313-328.
- Karasar, N. (1994).** *Bilimsel Araştırma Yöntemi.* Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Katırcı, M.D. (2018).** Görsel Sanatlar Eğitimi Öğrencilerinin Gazi Üniversitesi'ni ve Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedenleri. *The Journal of International Lingual, Social and Educational*, 4(1), 98-110.
- Kurtuldu, M.K. (2010).** Müzik Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Algılarının ve Öğretmenlik Mesleğine Bakışlarının Değerlendirilmesi. *Millî Eğitim*, Sayı 186, 249-264.
- Özbek, R., Kahyaoğlu, M. ve Özgen, N. (2007).** Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 221-232.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. ve Memiş, A.D. (2010).** Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörler. *İlköğretim Online*, 9 (3), 910-921.

- Öztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz Ş. ve Demirel, F. (2012).** *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sankaya, T. ve Khorshid, L. (2009).** Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Şişman, M. ve Acat, M. B. (2003).** Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 235-250.
- Yokuş, H., Yokuş, T. ve Kalaycıoğlu, G. (2013).** Müzik Öğretmeni Aday Adaylarının Öğretmenlik Meslek Algısı ve Müzik Özel Yetenek Sınavı Başarıları Arasındaki İlişki. *e-Journal of New World Sciences Academy NWSA-FineArts*, 8 (1), 90-102.